

ONNI on turvallinen koulu 2022–2023

Hanke-esittely // Pelastustoimen tutkimus- ja kehittämispäivät,
8.-9.6.2022 Kuopio

Brita Somerkoski, brisom@utu.fi // Marleena Päljjarvi, maevpal@utu.fi // Juuso Virta, jjmvirt@utu.fi

Miksi kehittää turvallisuusosaamista?

Henkilökunnan turvallisuus-
osaamista kehittämällä
oppilaitoksessa voidaan
soveltaa turvallisuuskulttuurin
menetelmiä ja toteuttaa
turvallisuuskasvatusta
systemaattisesti, oikea-
aikaisesti ja tasa-arvoisesti.

ONNI-hankkeen taustasta

- Ensimmäinen laaja oppilaitosturvallisuuden hanke Suomessa.
- Hankkeen rahoittaa OKM osana Sanna Marinin hallituksen *Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemisen toimenpideohjelmaa 2021*
- Turvallisuusjohtaminen on keskeinen osa turvallisuuskulttuurin kehittämistä.

Vaikka rehtori vastaa turvallisuudesta, se on osa jokaisen henkilökunnan jäsenen perustehtäviä ja myös oppilaalla on turvallisuusvastuuta ikäkauden ymmärrystä edellyttävällä tavalla.

ONNI on iso hankekokonaisuus!

- 7 päätoimista ja 5 osa-aikaista työntekijää – Turun yliopisto
- 15 pilottikoulua
 - 13 suomenkielistä ja 2 ruotsinkielistä koulua
 - Ala-, ylä- ja yhtenäiskouluja
 - Keskusta-, taajama- ja kyläkouluja
- 5 verrokkikoulua
- OKM:n johtama ohjausryhmä
- Sidosryhmät

ONNI-hankkeen perustehtävä

- Lähtökohtaisesti oppilaitokset ovat Suomessa turvallisia.
- Kaikkea sattuu ja tapahtuu!
 - läheltä piti -tilanteet, tapaturmat ja onnettomuudet, vahingon- ja väkivallan teot sekä kiusaaminen ja häirintä
- Tutkimukseen perustuvat käytännölliset ratkaisut oppimisyhteisöjen turvallisuuskulttuurin kehittämiseksi, arvioimiseksi ja ylläpitämiseksi.

ONNI-hankkeen kaksi osa-aluetta

- **Osa-alue 1:** Perusopetuksen koulujen turvallisuuskulttuuria edistävien toimenpiteiden **tutkiminen**
- **Osa-alue 2:** Perusopetuksen koulujen turvallisuuskulttuurin **kehittäminen**

Ydintiimi

- **Eila Lindfors**, professori, hankkeen johtaja
- **Emilia Luukka**, projektikoordinaattori
- **Brita Somerkoski**, erikoistutkija
- **Matti Waitinen**, kehityspäällikkö
- **Tuomo Myllö**, kehityspäällikkö
- **Helga Rajala**, projektiasiantuntija, ruotsinkielisten koulujen mentori
- **Tutkijatiimi** (projektitutkijat ja tutkimusavustajat)

Osa-alue 1 TUTKIMUS: AINEISTOT

- **Kansainvälinen kirjallisuuskatsaustutkimus** kouluissa toteutetuista turvallisuutta tuottavista interventioista (12 htk)
- Tutkimuskoulujen aineistot:
 - **Omatoimisen varautumisen arviointi (OVA)**, dokumenttiaineisto, 20 koulua
 - Henkilökunnan **turvallisuusosaamisen** ja koulun **turvallisuusilmapiirin** kyselyaineisto
 - Koulujen **kehittämissuunnitelmat** – ryhmäkeskusteluaineisto
 - Koulujen **turvallisuuspoikkeamat** - data kerätään mobiilisovelluksella
 - **Yhdenvertaisen puuttumisen opas** - käytettävyystudkimuksen kyselyaineisto

Osa-alue 1: TUTKIMUS

Omatoimisen
varautumisen auditointi
(OVA)

Omatoimisen varautumisen auditointimalli on kehitetty Helsingin pelastuslaitoksella.

Malli on tarkoitettu sekä pelastusviranomaisille auditoivan palotarkastuksen suorittamiseksi että organisaatioille turvallisuuden ja omatoimisen varautumisen kehittämiseen

Onnettomuuksia voi ehkäistä vain organisaatio itse!

Omatoimisen varautumisen arviointi (OVA) analyysi

- Aineisto analysoidaan tietokoneavusteisella Nvivo 20 -analysointiohjelmalla
- Raportit luetaan ja luokitellaan sanatarkasti OVA-auditointimanuaalin mukaisesti.
- Koulujen turvallisuuteen liittyvästä tilasta pyritään löytämään kehityskohteita, jo havaittuihin kehityskohteisiin tehtyjä toimenpiteitä sekä toteutuneita toimintatapoja.

The screenshot displays the Nvivo 20 software interface. On the left, the 'Codes' panel shows a hierarchical list of codes with their respective file counts and reference counts. The code 'Ac Turvallisuuspu' is selected. On the right, the 'Koulu 01' document is open, showing a text excerpt with several lines highlighted in yellow. Below the excerpt, a bullet point is visible.

Name	Files	References
A Turvallisuusjohtami	10	177
Aa Vastuunjako	10	79
Ab Omatoiminen	10	74
Ac Turvallisuuspu	8	28
Aca Havaitut	7	13
Acb Kehittä	6	9
Acc Toteutun	5	8
B Onnettomuusriskie	10	93
C Turvallisuuteen liitty	9	61
D Rakenteellinen palo	9	108
E Turvallisuustekniikk	9	95
F Turvallisuusviestintä	10	189

Arvioinnin aikana havaittiin joitakin yksittäisiä, vähäisiä puutteita, joita omatoimisella valvonnalla ei ole havaittu (mm. yksittäisiä palaneita poistumisopasteiden valoja, mahdolliset pienet lisäystarpeet riskienarviointiin ja toimintaohjeistuksiin liittyen). Nämä puutteet ovat kokonaisuuteen ja muuhun tehtävään omavalvontaan nähden varsin vähäisiä.

- 5 Edistyksellinen taso*: Omatoiminen valvonta ja palautteen kerääminen on suunnitelmallista ja dokumentoitua toimintaa.

*Arvioon vaikuttaa korottavasti myös se, että turvallisuushavaintojen ilmoittamisen kynnystä on pyritty mataltamaan huomioimalla ja poistamalla tehokkaasti, jotka saattavat muodostua...

Alustavia tuloksia OVA-raporteista

Tutkimusaineiston analyysi on vasta aluillaan, mutta näyttäisi siltä, että

- Haasteita on turvallisuuteen liittyvässä **tiedonkulussa** sekä organisaatioiden sisäisesti että ulkopuolisten toimijoiden kanssa (vastuunjako, henkilöstön perehdytys, "jahkailu")
- Puutteita on **systemaattisessa** toiminnassa (säännölliset harjoitukset, vuosisuunnitelma/vuosikello, omatoiminen valvonta, dokumentaatio)
- Käytännön koulunpito ajaa turvallisuuden edelle (**riskiä ei huomata**; riski huomioidaan, mutta siitä ei välitetä; riski hallitaan) --> jäännösriski

Osa-alue 2 : TURVALLISUUSKULTTUURIN KEHITTÄMINEN KOULUISSA

Interventio

Mitä kehittämistoimenpiteitä kouluissa tarvitaan?

Kehittämissuunnitelmat:

- Opettajankokousten turvallisuusvarit, suunnitelmien päivittäminen, koulun turvallisuustapahtumat, turvallisuuden vuosikello
- Yhteistyö pelastuslaitosten ja sopimuspalokuntien kanssa – esimerkiksi alkusammutusharjoitukset
- Digitaalinen turvallisuuspoikkeamien tiedonkeruu ja käsittelyn menetelmät
- Henkilökunnan *Turvallisuusosaamisen noutopöytä*
- Yhdenvertaisen puuttumisen opas
- Koululla turvallisuusmentori

Huomioita kehittämistyöstä

Kouluissa kehittämistyö on vasta aluillaan, mutta näyttäisi siltä, että

- ei ole yhtä hyvää turvallisuuskulttuuria
- Koulut ovat erilaisia - siksi koulujen on itse kyettävät tunnistamaan riskit
- henkilöityminen, siiloutuminen ja sirpaloituminen haittaavat työtä
- turvallisuustyön tulisi olla jatkuvaa ja dynaamista

ONNI- hanke tuottaa:

1. Tutkimusperusteista **osaamista** turvallisuuskulttuurin kehittämisen menetelmillä: mentorointi, alkutilanteen ja riskien arviointi, oppilaitoskohtaiset kehittämissuunnitelmat ja turvallisuuden vuosikello.
2. Turvallisuuspoikkeamatietoa - tapaukset kerätään yhden kalenterivuoden aikana.
3. Yhdenvertaisen puuttumisen oppaan oppilaiden yhdenvertaisen kohtelun edistämiseksi ja seuraamuskäytäntöjen yhtenäistämiseksi.
4. Henkilökunnan **tietojen, taitojen ja asenteiden kehittymistä** turvallisuuskulttuurin ylläpitämiseksi arkityön osana.

ONNI- hanke tuottaa:

- 5. Arviointikriteerit ja menetelmät perusopetuksen koulujen turvallisuuden **arviointijärjestelmäksi**.
- 6. **Tutkimustiedon** pilotti- ja kontrollikouluissa intervention aikana tapahtuneista muutoksista.
- 7. Tutkimukseen perustuvat **ratkaisut ja toimintamallit** valtakunnallisesti levitettäväksi.
- 8. Verkkosivustolle tallennetun **digitaalisen materiaalin** perusopetuksen turvallisuuskulttuurin ja henkilöstön osaamisen kehittämiseksi Suomessa.

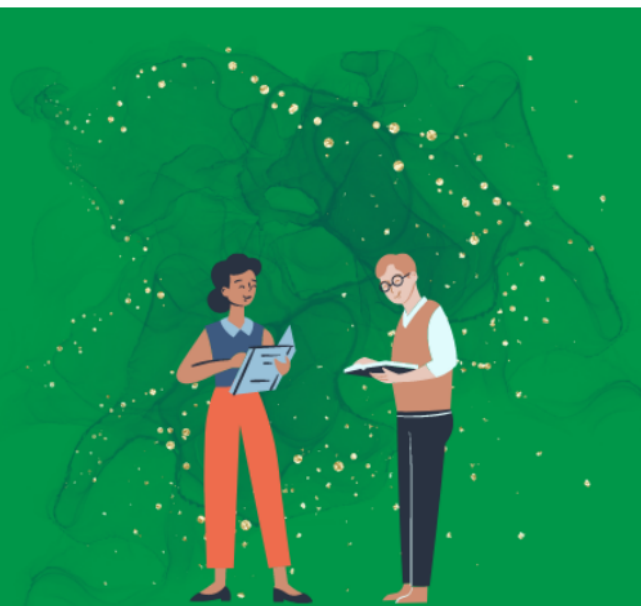
Sosiaalinen media

- Instagram @onni_hanke
- LinkedIn: ONNI on turvallinen koulu –hanke | TRYGG i skolan –project
- Twitter @ONNI_hanke

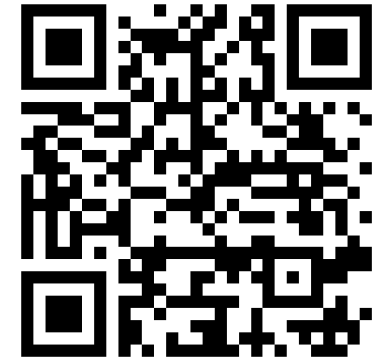
Onnistu oppilaitos- turvallisuuudessa!

ONNI 2022 - 2023

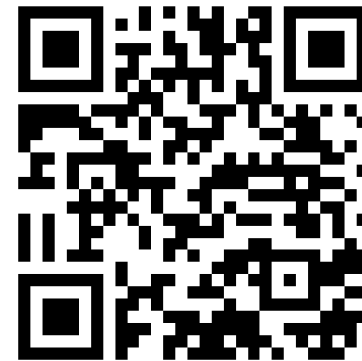

Tutkimuksia oppilaitosturvallisuudesta ja sen kehittämisen menetelmiä

<https://sites.utu.fi/optuke/turvallisuuspedagogiikka/>

<https://sites.utu.fi/optuke/julkaisut/>

Rakennetaan yhdessä turvallisempi peruskoulu.

Kiitos!

<https://www.sites.utu.fi/onni/>

Info-onni@utu.fi

**UNIVERSITY
OF TURKU**

GET INSPIRED BY SCIENCE